

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Gruber Anita pártfogó ügyvéd által képviselt felperes neve (felperes címe) felperesnek, a dr. Polgár István ügyvéd által képviselt I.rendű alperes neve (I.rendű alperes címe) I. rendű, III.rendű alperes neve hozzátartozó (III.rendű alperes címe) által képviselt II.rendű alperes neve (II.rendű alperes címe) II. rendű, III.rendű alperes neve (III.rendű alperes címe) III. rendű és III.rendű alperes neve hozzátartozó (III.rendű alperes címe) által képviselt IV.rendű alperes neve (IV.rendű alperes címe) IV. rendű alperesek ellen kötelesrész kiadása iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2014. október 16. napján meghozott 6.P.22.482/2011/42. számú ítélete ellen a felperes részéről 43. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

i t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett rendelkezését részben akként változtatja meg, hogy a II., III., IV. rendű alperesek a személyenként meghatározott tőke után 2007. július 5. napjától kötelesek késedelmi kamatot fizetni.

Kötelezi a II., III. és IV. rendű alpereseket, hogy a Nemzeti Adó- és Vámhivatal külön felhívására térítsenek meg az államnak személyenként 29.700 (Huszonkilencezer-hétszáz) forint fellebbezési illetéket. A le nem rótt 118.800 (Száztizennyolcezer-nyolcszáz) forint fellebbezési illetékből ezt meghaladóan fennmaradó 29.700 (Huszonkilencezer-hétszáz) forintot az állam viseli.

A felperest képviselő pártfogó ügyvéd másodfokú eljárásban felmerült díjának viselésére személyenként 25% arányban a II., III. és IV. rendű alperes; további 25% arányban az állam köteles.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

M.T.V. (továbbiakban: örökhagyó) 2006. október 17. napján végintézkedés hátrahagyása mellett elhunyt, törvényes örökösei gyermekei: a felperes és az I. rendű alperes.

Az örökhagyó a 2002. április 3. napján kelt írásbeli magánvégrendeletében úgy rendelkezett, hogy a **b.-i D. u. 10/A. szám alatti, helyrajzi számú** ingatlant egyenlő arányban unokái (a II-IV. rendű alperesek, akik egyben az I. rendű alperes gyermekei is) örököljék azzal, hogy az ingatlant az örökhagyó élettársa élete végéig lakhatja. A **sz.-i** ingatlant élettársára hagyta, míg a **k.-i H. utca 19. szám alatti, helyrajzi számú** és a **k.-i** ingatlanok egyenlő arányú örököseiként felperest és az I. rendű alperest nevezte meg. A végrendelet 3. pontja értelmében a **z.-i D. u. 104. szám alatti** - az örökhagyó haszonélvezeti jogával terhelt - ingatlan teljes berendezése az I. rendű alperest illetve, ezen eszközöket az örökhagyó még életében az I. rendű alperesnek adta. Az **O. Banknál** vezetett **számlaszámú** lakossági folyószámlán található pénzüsszegeiről az örökhagyó akként rendelkezett, hogy abból élettársának egy kétszemélyes sírhelyet kell

vásárolnia, az ezt követően fennmaradó készpénzt pedig a II-IV. rendű alperesek öröklik azzal, hogy az összeget - szüleik egyetértésével - életük jelentős céljára kötelesek fordítani.

A **B. Bíróság** a 2008. október 11. napján jogerőre emelkedett **ügyszámú** ítéletével megállapította, hogy a végrendelet 2. pontjában feltüntetett **sz.-i** ingatlan - ingatlan-nyilvántartáson kívüli - tulajdonosa az örökhagyó volt házastársa, id. **M.T.-né** 30/100 tulajdoni hányadban.

A hagyatéki tárgyalásról felvett **ügyszámú** és **ügyszámú**, továbbá a **ügyszámú** jegyzőkönyvekben a közjegyző megállapította, hogy a hagyatékhoz tartozik az örökhagyó **O. Banknál** vezetett, **számlaszámú** lakossági folyósámláján lévő 10.500.000 forint pénzüsszeg és annak kamatai, a **b.-i** - lakottan 14.000.000 forint, beköltözhetően 20.000.000 forint értékű - ingatlan; a **k.-i** ingatlanok 2/12, illetve 10006/867630 tulajdoni illetőségei 500.000 forint és 300.180 forint értékben; valamint a **sz.-i** ingatlan 70/100 tulajdoni illetősége 4.116.000 forint értékben. A közjegyző a **k.-i** ingatlan 2/12, valamint a **k.-i**, szántó megjelölésű ingatlan 10006/867630 tulajdoni illetőségeit az **ügyszámú** végzéssel; a **sz.-i** ingatlan 70/100 tulajdoni illetőségét pedig a **ügyszámú** végzéssel teljes hatállyal átadta a felperes és az I. rendű alperes részére egymás között egyenlő arányban. Az egyéb hagyatéki vagyontárgyak vonatkozásában a hagyatéki eljárást felfüggesztette a kötelesrész kiadása iránti per megindítására figyelemmel.

A felperes a 2008. május 7-én előterjesztett keresetében a 2002. április 3. napján kelt írásbeli magánvégrendelet érvénytelenségének a megállapítását kérte, amelyet a 2009. február 5-i tárgyaláson tett nyilatkozatával csak az örökhagyó élettársa (**G.Gy.**) tekintetében - aki a **ügyszámú** eljárásban I. rendű alperesként vett részt - tartott fenn. A 2009. május 12-i tárgyaláson - keresetét kiterjesztve - bejelentette, hogy az alperesekkel szemben kötelesrészt kíván érvényesíteni. Erre tekintettel az elsőfokú bíróság a végrendelet érvénytelenségére irányuló kereseti kérelem tekintetében a pert az 5-II. sorszámú végzésével az akkor még II., III., IV. és V. rendűként jelölt alperesekkel szemben megszüntette, majd **ügyszámon** - 2009. augusztus 21. napján jogerőre emelkedett - részítéletet hozott, és megállapította, hogy az örökhagyó 2002. április 3-án kelt magánvégrendeletének az örökhagyó élettársára vonatkozó rendelkezése érvénytelen. Ezt követően az elsőfokú bíróság a kötelesrész kiadása iránti kereseti kérelem eldöntése végett elhalasztott tárgyalást a Fővárosi Bíróság előtt **ügyszámon** folyamatban volt - az örökhagyó élettársa által élettársi vagyonszösség megszüntetése iránt indított - per jogerős befejezéséig felfüggesztette a **ügyszámú** végzésével. A **ügyszámú** per jogerős megszüntetését követően az elsőfokú bíróság **ügyszámon** folytatta az eljárást, majd - a felperes által bejelentett elállásra figyelemmel - az örökhagyó élettársa vonatkozásában megszüntette a pert a 6-I. sorszámú végzésével, amelynek jogerőre emelkedését követően a perben maradt alperesek megjelölését I-IV. rendűre változtatta.

A felperes a kötelesrész kiadására irányuló, a Ptk. 661. §-ára alapított - utoljára a 35. sorszámú beadványában pontosított - keresetében az alperesekkel szembeni igényét 7.645.955 forintban jelölte meg, amelyből az I. rendű alperest 495.155 forint, a II-IV. rendű alpereseket személyenként 2.383.600 forint és mindezek 2006. október 17-től számított késedelmi kamatának a megfizetésére kérte kötelezni.

Az alperesek a felperes kötelesrésztre való jogosultságát megalapozó leszármazói minőségét elismerték, vitássá tették ugyanakkor a hagyatékhoz tartozó **b.-i D. utca 10/a. szám** alatti ingatlan - felperes által 25.000.000 forintban megjelölt - értékét. Az I. rendű alperes emellett hivatkozott arra is, hogy a felperes követelésébe - 2006. évi értéken számítva 10.000.000 forint összegben - be kell tudni a **b.-i Cs. utcai** ingatlan megvásárlásával kapcsolatos örökhagyói

ajándékot. Ezen túlmenően hangsúlyozták, hogy a kötelesrész természetben való kiadását tartanak elfogadhatónak.

Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte a II., III. és IV. rendű alpereseket, hogy 15 napon belül fizessenek meg a felperesnek személyenként 2.383.600 forintot és ezen összeg után 2009. május 12. napjától 2013. június 30. napjáig a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon, míg 2013. július 1. napjától a kifizetésig a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű késedelmi kamatot. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította és kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a II. rendű alperesnek 13.293 forint perköltséget. Kötelezte továbbá a II. és III. rendű alpereseket, hogy fizessenek meg az állam javára egymás között egyenlő arányban 119.214 forint állam által előlegezett költséget, a le nem rótt 426.800 forint illetékről pedig akként rendelkezett, hogy azt a II., III. és IV. rendű alperesek kötelesek az államnak külön felhívásra megfizetni egymás között egyenlő arányban. Megállapította, hogy a fennmaradó 150.000 forint illetéket az állam viseli.

Az ítélet indokolása szerint, a felperes és az I. rendű alperes végintézkedés hiányában - az alperesek által sem vitatottan - az örökhagyó ?-? arányú törvényes örökösei lennének, ekként a felperes a Ptk. 661. § (1) bekezdése értelmében kötelesrészre jogosult, amelynek mértéke a Ptk. 665. § (1) bekezdése alapján a hagyaték kötelesrész alapja szerint számított ? része. A kötelesrész Ptk. 666. § (1) bekezdése szerinti - az örökhagyó illő eltemetésének 345.976 forintos költségével, mint a Ptk. 677. § (1) bekezdés a) pontja szerinti hagyatéki tartozással csökkentett - alapja 40.070.204 forint, amelyből a **k.-i** ingatlanok tulajdoni illetőségeinek 500.000, illetve 300.180 forintos; továbbá a **sz.-i** ingatlan 70/100 tulajdoni illetőségének 4.116.000 forintos értékét a felek maguk is elismerték. Az **O.** Banknál vezetett számla tekintetében az öröklés megnyíltakor fennálló -összezszerűségében az alperesek által ugyancsak nem vitatott - egyenlegét (10.500.000 forint) kell figyelembe venni, a **b.-i D. u.** 10/A. szám alatti ingatlannak az öröklés megnyíltakor fennállt forgalmi értékét pedig 25.000.000 forintban határozta meg a perben kirendelt igazságügyi szakértő. Mindezek alapján a felperest megillető kötelesrész mértéke 10.017.551 forint.

A Ptk. 668. § (1) bekezdésére utalással az elsőfokú bíróság kiemelte, hogy a felperest illető kötelesrész hagyatékból ki nem elégített része - a közjegyző által a felperes részére teljes hatállyal átadott ingatlan-tulajdoni illetőségek összértékének (2.458.090 forint) levonása után - 7.559.461 forintot tesz ki. E körben nem fogadható el azon I. rendű alperesi védekezés, miszerint a felperesnek - 2006. évi értéken - 10.000.000 forintos betudási kötelezettsége állt volna fenn az 1989. március 25-én kelt adásvételi szerződés tárgyát képező **b.-i Cs.** utca 63. V. emelet 14. számú ingatlan tekintetében, az örökhagyó és élettársa által az ingatlan felperes általi megvásárlásához biztosított 700.000 forint kifizetésére ugyanis - figyelemmel arra, hogy e napon kelt az ezen ajándék visszakövetelése iránti levél - legkésőbb 1989. április 17-ig sor kellett, hogy kerüljön. Ebből következően olyan - tizenöt évnél régebbi - juttatásról van szó, amely a Ptk. 667. § (1) bekezdés a) pontja értelmében nem tartozik a kötelesrész alapjához. A felperes egyébként is maga végezte el az ingatlan tehermentesítését, a tulajdonjogot pedig nem is az 1989. március 25-i adásvételi szerződés útján, hanem - a Fővárosi Bíróság **ügyszámú** jogerős ítéletével megállapított - elbirtoklással szerezte meg.

Az I. rendű alperes - aki a felperes mellett maga is törvényes örökös lenne, ekként pedig ugyancsak kötelesrészre jogosult - a Ptk. 670. § (1) bekezdés második mondatára figyelemmel csak azon juttatás részével felelhet a kötelesrész kielégítéséért, amely a törvényes örökrészét meghaladja. Mivel azonban az I. rendű alperes a felperessel egyező módon, a törvényes örökrészét meg nem haladó mértékben (2.458.090 forint) részesült a hagyatékból, a felperes kötelesrészének

kielégítésére nem kötelezhető, vele szemben tehát a kereset megalapozatlan. A II., III. és IV. rendű alperesek ugyanakkor a Ptk. 670. § (1) bekezdése alapján örökrészüik arányában (1/3-1/3-1/3) felelnek a felperes kötelesrészének hagyatékából ki nem elégített részéért, őket tehát - a kérelemhez kötöttség folytán - a kereseti kérelemben megjelölt főköveteléssel egyező összegben kellett és lehetett marasztalni. Utóbbi kapcsán a Ptk. 672. § (1) bekezdése alapján a kötelesrész pénzben történő kiadása az általános szabály, ehhez képest - figyelemmel arra is, hogy a kötelesrész ily módon való kielégítéséhez szükséges összeg a hagyatékhoz tartozó bankszámlán rendelkezésre áll - az alperesek nem bizonyítottak semmilyen olyan körülményt, amely az általuk elfogadhatónak tartott természetben való kiadást indokolná.

Az elsőfokú bíróság kifejtette továbbá, hogy a kötelesrész iránti követelés - mint kötelmi igény - a hagyaték megnyíltával esedékes, ugyanakkor e követelés az igény érvényesítésével válik lejáratná, ezért a felperes késedelmi kamat iránti követelése is ezen időponttól - a kötelesrész kiadására irányuló kereseti kérelem 2009. május 12-i előterjesztésétől - alapos.

A személyesen eljáró, költségmentességben részesült felperes 7.150.800 forint erejéig - a legmagasabb kereseti követeléséhez (9.613.500 forint) igazodóan 74%-ban - lett pernyertes, ezért a le nem rótt 576.800 forint kereseti illetékből 426.800 forintot a II., III. és IV. rendű alperesek kötelesek viselni a Pp. 82. § (2) bekezdése értelmében egymás között egyenlő arányban, míg a fennmaradó 150.000 forint az állam terhén marad. A perben kirendelt szakértő 241.650 forintos díjából a pernyertesség-pervesztesség arányára tekintettel 178.821 forintot - személyenként 1/3 arányban - a II-IV. rendű alpereseknek, 49.536 forintot az államnak kell viselni. Mivel a II. rendű alperes a rá eső résznél (59.607 forint) nagyobb összeget előlegezett, a különbözetet (13.293 forint) a felperes köteles megtéríteni neki arra figyelemmel, hogy a személyes költségmentesség az előlegezésből eredő költségviselés alól nem mentesít.

Az elsőfokú ítélet ellen - kizárólag a II-IV. rendű alperesek késedelmi kamatfizetési kötelezettségének kezdő időpontját sérelmezve - a felperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben azt kérte, hogy az ítéletábra a késedelmi kamat kezdő időpontját 2006. október 17. napjára változtassa meg. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a Ptk. 301. § (1) bekezdésének figyelmen kívül hagyásával határozta meg a kamatfizetés kezdőnapját 2009. május 12-i időpontban, a kötelesrész iránti igény ugyanis a hagyaték megnyílásával válik esedékessé, pénzben történő kiadás esetén ezért ettől az időponttól kezdve jár kamat. A periratokból, közjegyzői jegyzőkönyvekből egyértelműen megállapítható az is, hogy a felperes a kötelesrész iránti igényét a kezdetektől fogva jelezte, ezt a jogát azonban az alperesek nem voltak hajlandók elismerni, mindent megtettek továbbá a kielégítés megakadályozásáért. Hangsúlyozta, hogy a hagyaték megnyílásakor, majd a későbbi eljárások során is a békés megegyezést szorgalmazta, ettől azonban az alperesek - a minimális együttműködés szándékát sem mutatva - mereven elzárkóztak, a két és fél évnyi kamatkülönbség ezért még a méltányosság elve alapján sem lenne mellőzhető. A késedelmi kamat a késedelembe esés objektív jogkövetkezménye, ebből következően az akkor is jár, ha az adós a késedelmét kimentti, jelen esetben ugyanakkor - a perelhúzó alperesi magatartásra tekintettel - még erről sem lehet szó.

A fellebbezés részben alapos.

A Ptk. 301. § (1) bekezdése szerinti objektív késedelmi kamatfizetési kötelezettség beálltát a késedelembe esés időpontjától írja elő a törvény, ezért a kötelesrész után igényelt kamat tekintetében is alapvető jelentőségű annak meghatározása, hogy a kielégítésért felelős személy mely időponttól tekinthető késedelembe lévőnek. Utóbbi - figyelemmel arra, hogy magát a késedelmi kamatot, de az igény elévülését is a Ptk. Negyedik Részének első címében

rögzített kötelmi általános szabályok alapján ítéli meg a bírói gyakorlat - csak a Ptk. 298. § b) pontjának megfelelő alkalmazásával lehet megállapítani, amely szerint a kötelezett akkor esik késedelembe, ha kötelezettségét a jogosult felszólítására nem teljesíti. A kötelesrész pénzbeli kielégítésére való jogosultság tehát olyan kötelmi igény, amely a Ptk. 661. §-a alapján az örökhagyó halálával keletkezik, ezt követően azonban a jogosultnak - szemben az örökléssel, ahol a hagyaték átszállásához és ezáltal a tulajdonjog megszerzéséhez az ipso iure jelleg folytán nincs szükség külön jogcselekményre - kifejezetten érvényesítenie kell eme követelését a kötelesrész kielégítéséért felelős személyekkel szemben.

Az elsőfokú bíróság ezért - a felperes hivatkozásával szemben - helyesen állapította meg, hogy a kötelesrész pénzben történő kiadása iránti igény az érvényesítésével válik lejárttá, amelyre tekintettel a Ptk. 301. § (1) bekezdése alapján számítandó késedelmi kamat is csak az igény érvényesítésétől jár a jogosult részére.

Ehhez képest a felperes megalapozottan utalt arra, hogy a kötelesrész iránti igényét már a keresetindítás előtt is kifejezte az alperesek felé, ennek tényét a 2008. május 7-én benyújtott keresetleveléhez mellékelte **ügyszámú** jegyzőkönyv - elsőfokú bíróság által figyelembe nem vett - tartalma kétséget kizáróan alátámasztja. A Fővárosi Ítéltábla ezért az ítéleti tényállást az iratok tartalma alapján kiegészíti azzal, hogy a felperes a 2007. július 5-én tartott hagyatéki tárgyaláson előadta, hogy nem pereskedne, ha a kötelesrészét elismernék. Ezt követően a tárgyaláson jelenlévő I. rendű alperes - úgy is mint a II. rendű alperes törvényes, illetve a IV. rendű alperes meghatalmazott képviselője - és a III. rendű alperes akként nyilatkoztak, hogy nem ismerik el a felperes kötelesrészét, miután azt már az örökhagyó életében megkapta.

A kötelesrész iránti igény peren kívül, akár a hagyatéki eljárásban is érvényesíthető [6/1958. (VII. 4.) IM rendelet 59. § (2) bekezdés], ezért az ítéltábla - figyelemmel a hagyatéki eljárásban tett nyilatkozatokra - a Ptk. 298. § b) pontja alapján 2007. július 5. napjában határozta meg a II-IV. rendű alperesek késedelembe esésének időpontját.

A kifejtettek alapján a Fővárosi Ítéltábla - a nem fellebbezett részt nem érintve - az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett rendelkezését a Pp. 253. § (2) bekezdése szerint megváltoztatta, és a II., III. és IV. rendű alpereseket 2007. július 5. napjától kötelezte az általuk személyenként fizetendő 2.383.600 forint kötelesrész, mint tőkeösszeg után a Ptk. 301. § (1) bekezdése szerint járó késedelmi kamat megfizetésére.

A másodfokú perköltség viseléséről az ítéltábla a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján a pernyertesség-pervesztességnek az elsőfokú ítélet fellebbezett rendelkezéséhez viszonyított arányában határozott.

A felperes által a 2006. október 17. és 2009. május 11. közötti időszakot illetően kért további - a II-IV. rendű alperesekkel szemben összesen megítélt 7.150.800 forint marasztalási tőkeösszeg után járó - késedelmi kamat összege az ítéltábla előzetes számítása szerint 1.485.015 forintot tett ki, amelyhez képest a felperest a 2007. július 5. és 2009. május 11. közötti időszakra összesen 1.102.202 forint késedelmi kamat illeti meg, a fellebbezés tehát mintegy 75%-ban vezetett eredményre, 25% tekintetében pedig a felperes maradt pervesztés. Erre figyelemmel a felperes személyes költségmentessége folytán le nem rótt 118.800 forint fellebbezési illetékből a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet (Kmr.) 13. § (2) bekezdése szerint a felperesi fellebbezéssel érintett II-IV. rendű alperesek 89.100 forintot kötelesek megfizetni oly módon, hogy fizetési kötelezettségük a Pp. 82. § (2) bekezdése alapján személyenként 29.700 forint, az ezt meghaladó részt pedig az állam viseli a Kmr. 14. §-a alapján. A felperes

az elsőfokú eljárásban személyesen járt el, kirendelt pártfogó ügyvédje kizárólag az ítéltábla előtt látta el a Pp. 73/A. § a) pontja szerinti kötelező jogi képviseletet. Ebből következően az ítéltábla a Pp. 87. § (2) bekezdése alapján megállapította, hogy a pártfogó ügyvéd jelen eljárásban felmerült díjának 75%-a viselésére - ugyancsak egymás között egyenlő arányban - II., III. és IV. rendű alperesek kötelesek míg a fennmaradó 25% az állam terhén marad.

Budapest, 2015. május 7.

Fermanné dr. Polák Zita s.k.
a tanács elnöke

Dr. Hegedűs Mária s.k. Véghné dr. Szabó Zsuzsanna s.k.
előadó bíró bíró

A kiadmány hitelül:
Szirmai Nikoletta bírósági ügyintéző